فصلنامه علمی پژوهشی
دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت
دوره ۱۶/ شماره ٤ (پیاپی ٦٤)/ زمستان ۱٤۰۶
صفحه ۵۲۱ تا ۵۳۰

بررسی تاثیر کیفیت گزارشگری مالی و قدرت سود بر عملکرد مالی شرکت با توجه به نقش حسابرسی مستقل

رویا دارابی
استاد تمام گروه حسابداری، دانشکده اقتصاد و حسابداری، واحد تهران جنوب، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران(نویسنده مسئول)
royadarabi@iau.ac.ir

امیرمحمد خادم الحسینی
دانشجوی دکتری، حسابداری، دانشکده اقتصاد و حسابداری، واحد تهران جنوب، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران
a_khademalhoseini@modares.ac.ir

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۹/۲۵ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۱۱/۲۸

چکیده

هدف اصلی این پژوهش بررسی تاثیر کیفیت گزارشگری مالی و قدرت سود بر عملکرد مالی شرکت با توجه به نقش حسابرسی مستقل در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می باشد. جامعه آماری پژوهش شرکت‌های پذیرفته شده در بازار سرمایه ایران طی دوره مالی ۱۳۹۶ تا ۱۴۰۲ بوده است. روش نمونه گیری مورد استفاده در این تحقیق غربالگری بوده که شرکت هایی که واجد شرایط مدنظر نبوده حذف شده و در نهایت تعداد ۱۳۵ شرکت وارد نمونه نهایی شده اند. روش تحقیق مورد استفاده در این تحقیق برای جمع آوری اطلاعات کتابخانه ای و همچنین استفاده از پایگاه داده‌های سازمان بورس بوده و بصورت پس رویدادی داده مورد بررسی قرار گرفتند. روش رگرسیونی مورد استفاده چند متغیره بوده و ساختار داده های مورد استفاده نیز بصورت پانل بوده و برای اجرای رگرسیون مفروضات رگرسیون مورد بررسی قرار گرفته است. برای اجرای پژوهش تعداد دو فرضیه مطرح شده است که نتایج مربوط به اجرای رگرسیون فرضیه‌های پژوهش نشان دهنده آن بود که حسابرسی مستقل میزان اثرگذاری کیفیت گزارشگری مالی بر عملکرد مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران را کاهش می دهد. اما حسابرسی مستقل میزان اثرگذاری قدرت سود بر عملکرد مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران را افزایش می‌دهد.

واژه‌های کلیدی: گزارشگری مالی، کیفیت گزارشگری مالی، قدرت سود، عملکرد مالی، حسابرسی مستقل.

۱- مقدمه

گزارشهای مالی، منابع مهم اطلاعاتی برای تصمیمگیریهای اقتصادی به شمار میروند که مدیران، سرمایه گذاران، اعتباردهندگان و سایر استفاده کنندگان جهت رفع نیازهای اطلاعاتی خود از این منابع استفاده میکنند؛ اما به دلیل جهانی شدن تجارت و بازارها، گسترش جغرافیایی و تقاضای بیشتر اطلاعات و شفافیت بیشتر بین سرمایه گذاران، ذینفعان و به طورکلی جامعه باعث شده که عاملان بازار بر کیفیت گزارشگری مالی و منبع اصلی دانششان بر استراتژی شرکت نفوذ کمی پیدا کنند. حسابرسان مستقل میتوانند به عنوان یک سازوکار بااهمیت خارجی حاکمیت شرکتی، با اطمینان دادن به سهامداران در مورد کیفیت صورتهای مالی تهیه شده، هزینه های نمایندگی را کاهش داده و به سهامداران این امکان را بدهند که بر مبنای صورتهای مالی حسابرسی شده قراردادهایی دقیق، روشن و کارا با مدیران تنظیم نمایند (واتس و زیمرمن[۱]، ۱۹۸۶) اجرای حسابرسی توسط حسابرسان مستقل نقش بسیار مهمی در بهبود کیفیت افشای اطلاعات مالی و قابلیت اتکای آن دارد (فرگوسن[۲]، ۲۰۰۴)

مطالعات بر روی کشورهای توسعه یافته، در میان متغیرهای دیگر، مکانیسم های حاکمیت شرکتی مانند ساختار مالکیت و انواع آن را برجسته کردند (بوآلای و همکاران[۳]، ۲۰۱۷) و همچنین ویژگی های هیئت مدیره مانند استقلال و اندازه (بوآلای و همکاران، ۲۰۱۷) از سوی دیگر، کشورهای در حال توسعه چندین مطالعه را مستند میکنند که اثرات ساختار مالکیت و انواع آن را نشان می دهد (فام و اسلام[۴]، ۲۰۲۱) کیفیت حسابرسی (علی الصمادی و همکاران[۵]، ۲۰۱۴) عوامل جمعیت شناختی حسابرسان و تأثیر آن بر شک و تردید حسابرسان (سید حسین و همکاران[۶]، ۲۰۱۹)، اندازه هیئت مدیره (آلسمدی، ۲۰۱۸)، ترکیب هیئت مدیره و دوگانگی مدیرعامل (آرورا و شارما[۷]، ۲۰۱۶)

رابطه نمایندگی به عنوان مبنای استدلال استفاده شد، یعنی تضاد بین عامل و اصل در شرکت ها و تأثیر آن بر عملکرد شرکت ها (شلیفر و ویشنی[۸]، ۱۹۹۷) علاوه بر این، مدیران نسبت به سهامداران موجود و خریداران آتی سهام شرکت ها اطلاعات بیشتری در مورد شرکت ها دارند (مایرز و مجلوف[۹]، ۱۹۸۴) که باعث ایجاد مشکل عدم تقارن اطلاعاتی میشود. در نتیجه، مدیران از این اطلاعات برای افزایش ثروت خود استفاده کردند. یک مکانیسم کنترلی خوب برای کاهش تعارض آژانس و مشکل عدم تقارن اطلاعات مورد نیاز است.

در این راستا، حاکمیت شرکتی سازوکار و ساختاری است که توسط شرکت برای کنترل مدیران و کمک به دستیابی به اهداف تعیین شده توسط سهامداران و سایر ذینفعان تعیین شده است. یکی از اهداف اصلی افزایش عملکرد شرکتها بود (فاما[۱۰]، ۱۹۸۰) ؛ بنابراین، عملکرد بالای شرکت و ایجاد ثروت پایدار برای سهامداران نیازمند یک سیستم حاکمیت شرکتی خوب است (شلیفر و ویشنی، .۱۹۹۷) در این راستا، کیفیت حسابرسی (فان و همکاران[۱۱]، ۲۰۲۰)و اطلاعات حسابداری (هوتاگاول-مارتوویجوجوو همکاران[۱۲]، ۲۰۱۹) برای تصمیم گیرندگان و عملکرد شرکت ها مهم هستند. علاوه بر این، کیفیت حسابرسی یک مکانیسم مهم حاکمیت شرکتی است که به حل تعارضات آژانس کمک می کند (اسد و الشوریده[۱۳]، ۲۰۲۰) هر چه کیفیت حسابرسی بالاتر باشد، قابلیت اطمینان اعداد حسابداری برای تصمیم گیرندگان و همچنین نظارت بهتر بر رفتار فرصت طلب مدیران بیشتر است (الائود و جربویی[۱۴]، ۲۰۱۷) بر این اساس، کیفیت حسابرسی از جنبه های مختلف توسط محققان دانشگاهی مورد بررسی قرارگرفته است (الاحدال و هاشم۲۰۲۱[۱۵]) کیفیت حسابرسی بر عملکرد شرکت های مالزیایی را بررسی کرد و اثر مثبت قابل توجهی بر عملکرد شرکت ها یافت. حق الزحمه حسابرسی ممکن است به ایجاد رابطه مشتری و حسابرس بالاتر کمک کند. علاوه بر این، نتایج مشابهی در بین شرکت های بورسی هند (الاحدال و هاشم، ۲۰۲۱) طبقه معاملاتی اوراق بهادار هانوی (فان و همکاران، ۲۰۲۰) ، شرکت های بورسی تهران یافت شد. (ضیایی[۱۶]، ۲۰۱۴)و شرکت های سیمان نقل قول در نیجریه (فاروک و همکاران[۱۷]،۲۰۱۴)

علاوه بر این، قدرت سود به سرمایه گذاران سیگنال می دهد که شرکت ها در مکان خوبی برای سرمایه گذاری بیشتر در آینده هستند. همانطور که توسط فاطما و هدایت[۱۸]۲۰۱۹) بیان شد،

[1] Watts and Zimmerman
[2] Ferguson
[33] Buallay
[4] Pham and Islam
[5] Alsmady
[6] Sayed Hussin
[7] Arora and Sharma
[8] Shleifer and Vishny
[9] Myers and Majluf
[10] Fama
[11] Phan
[12] Hutagaol-Martowidjojo
[13] Assad and Alshurideh
[14] Elaoud and Jarbou
[15] Al-ahdal and Hashim
[16] Ziaee
[17] Farouk
18 Fatma and Hidayat

مفهوم "قدرت سود به سطح سود شرکتی اشاره دارد که انتظار می رود یک شرکت در آینده به دست آورد"؛ بنابراین، قدرت سود عامل مهم دیگری برای سرمایه گذاران برای ارزیابی ثبات مالی آینده محور شرکتها است. علاوه بر این، این شاخص دوره قبل را با دوره آینده عملکرد شرکت ها پیوند می دهد. تحقیق حاضر در پی یافتن شواهد تجربی جهت پاسخ به این سوال اصلی تحقیق است که آیا بین کیفیت گزارشگری مالی و قدرت سود بر عملکرد مالی شرکت با توجه به نقش حسابرسی مستقل در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران رابطه معناداری وجود دارد یا خیر؟ لذا در این تحقیق به دنبال پاسخگویی به این سوال است.

مبانی نظری

کیفیت گزارشگری مالی

هیأت استانداردهای حسابداری مالی آمریکا[1] در نوامبر سال ۱۹۷۸، تعیین اهداف گزارشگری مالی و ارائه یک چارچوب نظری مناسب برای تدوین استانداردهای حسابداری را در دستور کار خود قرار داد. اقداماتی که در این راستا به عمل آمد سرانجام منجر به رهنمود های بسیار وسیع و گسترده و دارای ضمانت اجرایی شد و در نهایت، هدفهای گزارشگری مالی، در بیانیه شماره یک از مفاهیم حسابداری مالی (SFAC1)[2] به نام "هدف های گزارشگری مالی شرکت های تجاری[3]" ارائه گردید. این بیانیه قبل از تعیین اهداف اعلام می دارد که تنها به محتوای صورتهای مالی محدود نیست و علاوه بر صورتهای مالی، شامل صورت های مکمل و سایر ابزار گزارشگری مالی و اطلاع رسانی نیز خواهد بود. در این رابطه، هیأت استانارهای حسابداری مالی آمریکا در بیانیه مذکور این گونه اعلام نموده است: گزارشگری مالی نه تنها شامل صورتهای مالی است بلکه دربرگیرنده کلیه ابزارها یا روشهای اطلاع رسانی نیز خواهد بود و این ابزارها به طور مستقیم یا غیر مستقیم با اطلاعاتی ارتباط دارند که به وسیله حسابداری ارائه میشوند یعنی اطلاعاتی در مورد منابع شرکت، دارایی ها، بدهیها، سود و غیره (هیأت استانداردهای حسابداری مالی آمریکا، ۱۹۷۸) هدف اولیه گزارشگری مالی، ارائه اطلاعات گزارشگری مالی با کیفیت بالا در مورد واحدهای اقتصادی، عمدتاً ماهیت مالی، برای تصمیم گیری اقتصادی است (هیأت استانداردهای حسابداری مالی[4]، ۱۹۹۹ و انجمن بین المللی استانداردهای حسابداری[5]۲۰۰۸) ارائه اطلاعات گزارشگری مالی با کیفیت بالا مهم است زیرا بر تأمین کنندگان سرمایه و سایر ذینفعان در اتخاذ تصمیمات سرمایه گذاری، اعتبار و تخصیص منابع مشابه تأثیر مثبت میگذارد و کارایی کلی بازار را افزایش میدهد (انجمن بین المللی استانداردهای حسابداری، ۲۰۰۸) اگرچه هم هیأت استانداردهای حسابداری مالی و هم انجمن بین‌المللی استانداردهای حسابداری بر اهمیت گزارشهای مالی با کیفیت بالا تأکید میکنند، یکی از مشکلات کلیدی که در ادبیات قبلی یافت میشود، چگونگی عملیاتی کردن و اندازه گیری این کیفیت است. به دلیل شرایط خاص، ارزیابی تجربی کیفیت گزارشگری مالی به طور اجتناب ناپذیری شامل اولویتها در میان تعداد بیشماری از مؤلفه‌ها می‌شود. از آنجایی که گروههای کاربری مختلف ترجیحات متفاوتی خواهند داشت، کیفیت درک شده در بین اجزاء منحرف خواهد شد. علاوه بر این، کاربران در یک گروه کاربری نیز ممکن است مفید بودن اطلاعات مشابه را با توجه به زمینه آن درک کنند. در نتیجه این زمینه و ویژگی کاربر، اندازهگیری کیفیت به طور مستقیم مشکل ساز به نظر میرسد. در نتیجه، بسیاری از محققین کیفیت گزارشگری مالی را به طور غیرمستقیم با تمرکز بر ویژگی هایی که اعتقاد بر این است که بر کیفیت گزارشهای مالی تأثیر میگذارند، مانند مدیریت سود، ارائه مجدد مالی و به موقع بودن اندازه گیری میکنند. علیرغم علاقه قابل توجه به اثربخشی استانداردهای حسابداری بر کیفیت گزارشگری مالی، ادبیات تجربی پدیدار شد که یافته های متناقضی را در مورد این سؤالات ارائه میدهد که تا چه اندازه استانداردهای حسابداری به سودمندی تصمیم گیری اطلاعات گزارشگری مالی کمک میکند (بیست و برام[6]۲۰۰۹)

قدرت سود

نسبتهای سودآوری معیارهای مالی هستند که توسط تحلیلگران و سرمایهگذاران برای اندازهگیری و ارزیابی توانایی یک شرکت برای ایجاد سود نسبت به درآمد، دارایی های ترازنامه، هزینه های عملیاتی و حقوق صاحبان سهام در یک دوره زمانی خاص استفاده می شوند. آنها نشان می دهند که یک شرکت تا چه اندازه از داراییهای خود برای تولید سود و ارزش برای سهامداران استفاده میکند. هر چه نسبتهای سودآوری بزرگتر باشند حاکی از قدرت بالای سود است. قدرت سود به سطح سود شرکتی اشاره دارد که انتظار میرود یک شرکت در آینده به دست آورد؛ بنابراین، قدرت سود عامل مهم دیگری برای سرمایه گذاران برای ارزیابی ثبات مالی آینده محور شرکتها است. علاوه بر این، این

[1] Financial Accounting Standards Board (FASB)
[2] Statement Of Financial Accounting Concepts No.1
[3] Objectives Of Financial Reporting by Business Enterprises
[4] Financial Accounting Standards Board
[5] International Accounting Standards Board
[6] Beest & Braam

شاخص دوره قبل را با دوره آینده عملکرد شرکت ها پیوند می دهد. علاوه بر این، قدرت درآمد به چندین طرف نشان می دهد که مدیران آن شرکت ها تجارت خود را از طرف سرمایه گذاران، طلبکاران و تصمیم گیرندگان دولت به بهترین شکل ممکن اداره می‌کردند؛ بنابراین، مدیران طبق قرارداد عامل اصلی متعهد می شوند تا عملکرد شرکت ها را به حداکثر برسانند (الصمدی، ۲۰۲۲)

حسابرسی مستقل

حسابرسی مستقل به آن گونه حسابرسی اطلاق می‌گردد که توسط شخص یا اشخاص مستقل از دستگاه یا شرکت انجام می‌گیرد. علاوه بر اظهارنظر نسبت به صورت‌های مالی و پیوست‌های آن، حسابرسی مستقل شامل مطالعاتی پیرامون چگونگی جریان امور و ارزیابی مستقلی نسبت به نتایج مالی عملیات و فعالیت‌های دستگاه و بالأخره کنترل‌های داخلی برقرارشده در آن نیز می‌گردد. حسابرس مستقل[1] فردی است که به دعوت صاحبان سهام و یا اشخاص حقیقی یا حقوقی ذینفع و یا به حکم قانون حساب‌های مورد نظر را رسیدگی کرده و نتیجه را کتباً به دعوت‌کننده یا هر شخص حقیقی یا حقوقی که او تعیین نموده است گزارش می‌دهد (ارباب سلیمانی، نفری، ۱۳۸۶)

مروری بر پیشینه پژوهش

ابراهیم پور و همکاران(۱۴۰۴) به مطالعه بررسی تاثیر ارتباط کیفیت گزارشگری مالی، کیفیت حسابرسی مستقل و قدرت سودآوری بر عملکرد شرکت نسترن پرداختند. نتایج فرضیه ها نشان می دهد که کیفیت گزارشگری مالی، کیفیت حسابرسی مستقل و قدرت سودآوری بر عملکرد شرکت تاثیر مثبت و معنادار دارد.

یاری فرد و همکاران(۱۴۰۳) به مطالعه بررسی تأثیر کیفیت گزارشگری مالی، حسابرسی داخلی بر مدیریت سود در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. یافته‌های پژوهش نشان داد کیفیت گزارشگری مالی بر مدیریت سود شرکت تأثیر منفی و معناداری دارد، یعنی افزایش کیفیت گزارشگری مالی، کاهش مدیریت سود به دنبال دارد؛ علاوه بر این، نتایج بیانگر این است که حسابرسی داخلی رابطه بین کیفیت گزارشگری مالی و مدیریت سود را تقویت می‌کند.

پرتو طولگیلانی(۱۴۰۳) به مطالعه بررسی تاثیر کیفیت گزارشگری مالی، کیفیت حسابرسی مستقل و قدرت سود بر ارزش شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. نشان داد که در سطح اطمینان ۹۵ درصد کیفیت گزارشگری مالی تاثیر مثبت و معناداری بر ارزش شرکت دارد. کیفیت حسابرسی مستقل تاثیر معناداری بر ارزش شرکت ندارد. قدرت سود تاثیر مثبت و معناداری بر ارزش شرکت دارد.

احمدی و همکاران(۱۴۰۲) به مطالعه بررسی تاثیر کیفیت گزارشگری مالی، حسابرس مستقل و قدرت سود بر عملکرد شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار پرداختند. نتایج به دست آمده نشان می دهند که کیفیت گزارشگری مالی تأثیر مثبت و معناداری بر عملکرد شرکت دارد. همچنین ویژگی-های حسابرس مستقل (اندازه موسسه حسابرسی، چرخش حسابرس و تخصص حسابرس در صنعت) با عملکرد شرکت ارتباط مثبت و معناداری وجود دارد. نتایج نشان می-دهد قدرت سود بر عملکرد شرکت تاثیر مثبت و معناداری دارد.

آلسمدی[2](۲۰۲۲) در پژوهشی به بررسی کیفیت گزارشگری مالی، حسابرس مستقل، قدرت سود و عملکرد شرکت ها: مورد کشورهای شورای شرکت خلیج فارس پرداختند. تحلیلگران صورتهای مالی نگران قدرت سود شرکتها هستند، بنابراین اطلاعات قابل اتکا از حسابرسی خارجی با کیفیت و گزارشگری مالی مهم است زیرا بر عملکرد شرکتهای شورای همکاری خلیج فارس تأثیر میگذارد. با توجه به این نکته، با تکیه بر تئوری نمایندگی، این مطالعه اثرات کیفیت گزارشگری مالی، کیفیت حسابرسی و قدرت سود را بر عملکرد شرکتها در شش کشور عربی شورای همکاری خلیج فارس (عربستان سعودی، بحرین، عمان، قطر، کویت و امارات متحده عربی) عملکرد شرکت با استفاده از معیارهای حسابداری، به عنوان مثال، بازده دارایی‌ها و ارزش بازار به دفتری (ROA، M/B) و معیارهای بازار (Q Tobin's، EPS) اندازه گیری می‌شود. نمونه داده‌های این مطالعه دوره بین سالهای ۲۰۱۳ تا ۲۰۱۷ (پیش از کووید۱۹)-، در ۱۹۱ شرکت با استفاده از ۱۳۳۷ مشاهدات سالهای شرکت را پوشش می‌دهد. این مطالعه از تحلیل رگرسیون داده های پانل EGLS استفاده می‌کند. نتایج تحقیق حاکی از آن است که قدرت سود، کیفیت حسابرسی و کیفیت گزارشگری مالی بر عملکرد شرکت‌ها تأثیر مثبت دارد. تئوری نمایندگی تایید می کند که کیفیت گزارشگری مالی و کیفیت حسابرسی قابلیت اتکای صورت های مالی را افزایش می‌دهد و عدم تقارن اطلاعاتی را کاهش می‌دهد.

الحدال و هاشم[3](۲۰۲۱) در پژوهشی به بررسی تأثیر ویژگی‌های کمیته حسابرسی و کیفیت حسابرسی خارجی بر

1- Independent Audit

[2] aalsmadi

3 Al-ahdal, W. M., and H. A. Hashim

عملکرد شرکت: شواهدی از هند پرداختند. هدف این مقاله تحلیل تاثیر ویژگی‌های کمیته حسابرسی و کیفیت حسابرسی خارجی بر عملکرد شرکت‌های سهامی عام غیر مالی پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار ملی ۱۰۰ می‌باشد. رگرسیون داده-های پانل اثر تصادفی یک طرفه از سال ۲۰۱۴ تا ۲۰۱۹ برای ۷۴ شرکت غیرمالی در Nifty 100 اعمال شد. شاخص کلی کمیته حسابرسی و شاخص حسابرسی خارجی بر اساس قانون جدید شرکت های هندی، ۲۰۱۳ و بر اساس بررسی ادبیاتی برای ثبت تأثیر قانون جدید بر عملکرد مالی شرکت. نتیجه مطالعه نشان داد که شواهدی برای نشان دادن اینکه ویژگیهای کمیته حسابرسی باعث بهبود عملکرد شرکتهای برتر غیرمالی هندی میشود وجود ندارد. با این حال، مشخص شد که کیفیت حسابرسی خارجی تأثیر مثبت معناداری بر عملکرد مالی شرکتها دارد که با Q Tobin اندازه‌گیری می‌شود، در حالی که اندازه شرکت و اهرم تأثیر معنی داری بر عملکرد مالی شرکتها دارند که با بازده داراییها و اندازه گیری می‌شوند.

راتناياک و لاسانتا [1](۲۰۲۱) به پژوهشی تحت عنوان »تأثیر کیفیت گزارشگری مالی بر عملکرد شرکت« پرداختند. نتایج پژوهش آنها نشان میدهد که رابطه معناداری کیفیت گزارشگری مالی ارتباط معناداری با شاخصهای عملکرد شرکت (بازده دارایی، بازده حقوق صاحبان سهام و نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری) دارد.

فرضیه‌های پژوهش

فرضیه اول: حسابرسی مستقل میزان اثرگذاری کیفیت گزارشگری مالی بر عملکرد مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران را افزایش می‌دهد.

فرضیه دوم : حسابرسی مستقل میزان اثرگذاری قدرت سود بر عملکرد مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران را افزایش می‌دهد.

روش شناسی پژوهش

پژوهش حاضر براساس روش مطالعات کتابخانه ای بوده و اطلاعات لازم جهت انجام پژوهش با استفاده از کتب، نشریات ،مقالات و مجلات جمع آوری گردیده است.از آنجایی که موضوع پژوهش در ارتباط با شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می باشد، لذا نمونه آماری نیز از این شرکت ها بوده و به گونه ای انتخاب شده است که از کلیه صنایع فعال در بورس، نمونه انتخاب شده و این نمونه قابلیت تعمیم نتایج حاصله از پژوهش به کل جامعه آماری(شرکت‌های پذیرفته شده در بورس تهران)را دارا می باشد.

در این پژوهش برای جمع آوری داده‌ها از نرم افزار ایویوز استفاده شده است، جامعه آماری این پژوهش، کلیه شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار طی دوره زمانی ۱۳۹۶ تا ۱۴۰۲ است، از میان این شرکتها، شرکتهایی که طی دوره پژوهش فعالیت مستمر داشته و وقفه معاملاتی بیشتر از شش ماه نداشته باشند در نظر گرفته شدند .

مدل پژوهش

مدل فرضیه اول

$$FP_{it} = \beta_0 + \beta_1 AQ_{it} + \beta_2 IA_{it} + \beta_3 (AQ^* IA)_{it} + \beta_4 A_DNI_{it} + \beta_5 SIZE_{it} + \beta_6 LEV_{it} + \varepsilon_{it}$$

IA_{it}: حسابرسی مستقل شرکت i در دوره t

مدل فرضیه دوم

$$FP_{it} = \beta_0 + \beta_1 EP_{it} + \beta_2 IA_{it} + \beta_3 (EP^* IA)_{it} + \beta_4 A_DNI_{it} + \beta_5 SIZE_{it} + \beta_6 LEV_{it} + \varepsilon_{it}$$

EP_{it}: قدرت سود شرکت i در دوره t

متغیرهای پژوهش

متغیرهای وابسته

عملکرد مالی: در این پژوهش برای اندازه گیری عملکرد مالی از تقسیم سود عملیاتی بر جمع ارزش دفتری دارایی ها استفاده می شود (الصمدی، ۲۰۲۲).

متغیر(های) مستقل

کیفیت گزارشگری مالی: در این پژوهش از مدل کیفیت اقلام تعهدی دیچاو و دیچو[2] (۲۰۰۲) استفاده شده است. در این مدل باقیمانده های حاصل از رگرسیون نشانگر اقلام تعهدی است (گوماریز و بالستا[3]، ۲۰۱۳).

$$WCA_{it} = \beta_0 + \beta_1 CFO_{it+1} + \beta_2 CFO_{it} + \beta_3 CFlow_{it-1} + \varepsilon_{it}$$

$$WCA = \Delta CA - \Delta A - \Delta CL - \Delta STD\text{-}DEP$$

CFO: جریان های نقدی عملیاتی

WAC: اقلام تعهدی سرمایه در گردش

CA: مجموع داراییهای جاری پایان دوره

[1] Rathnayake & Lasantha
[2] Dichev & Deechaw
[3] Gumaris & Balista

C: موجودی نقد پایان دوره
CL: جمع بدهی های جاری پایان دوره
STD: تسهیلات مالی دریافتی کوتاه مدت
DEP: هزینه استهلاک دوره

کلیه متغیرهای خام با تقسیم بر جمع دارایی های پایاندوره هم مقیاس می شوند. برای اندازه گیری کیفیت گزارشگری مالی از طریق مدل دوم، از مقادیر خطاها شاخصی برای محاسبه عدم کیفیت گزارشگری مالی بهره می بریم. بدیهی است که میتوان با ضرب نمودن مقادیر مثبت خطاها در منفی یک، از آن به عنوان شاخصی برای محاسبه کیفیت گزارشگری مالی استفاده نمود.

$AQ = -|\varepsilon it|$

قدرت سود: در این پژوهش برای اندازه‌گیری قدرت سود از تقسیم درآمد عملیاتی بر کل دارایی‌ها استفاده می‌شود (الصمدی، ۲۰۲۲).

متغیر(های) تعدیلگر

حسابرسی مستقل

یک مقدار ترکیبی است که سطح هماهنگی بین حسابرسی داخلی و حسابرسان مستقل بین ۰ تا ۵ را اندازه گیری می‌کند. این مقدار با جمع کردن مقادیر پنج مورد فوق بدست می‌آید:

۱) درخواست اطلاعات و گزارش حسابرس مستقل از حسابرسی داخلی
۲) جلسات دوره ای بین حسابرسان داخلی و خارجی
۳) حسابرسان مستقل اطلاعات مهمی برای حسابرس داخلی ارائه می‌دهند
۴) حسابرسان داخلی برای تهیه حسابرسی سالانه با حسابرسان مستقل همکاری می‌کنند
۵) حسابرسان مستقل از حسابرسان داخلی برای ارائه کمک مستقیم استفاده می‌کنند.

مقدار یک برای هر یک از پنج مورد داده می شود اگر مقدار آن بالاتر از متوسط باشد و در غیر این صورت صفر .

متغیرهای کنترلی

سودآوری: برابر با نسبت سود خالص بر جمع دارایی‌ها خواهد بود.
اندازه شرکت: معادل لگاریتم طبیعی، ارزش دفتری کل دارایی‌های سازمان خواهد بود.
اهرم مالی: برابر با نسبت کل بدهی ها به کل دارایی‌های سازمان خواهد بود.

یافته‌های پژوهش

آمار توصیفی

جدول شماره ۱- آمار توصیفی متغیرهای فرضیه‌های پژوهش

متغیرها	نماد	میانگین	میانه	انحراف معیار	حداقل	حداکثر	کشیدگی
کیفیت گزارشگری مالی	AQ	۰.۰۳۱	-۰.۰۲۹	۰.۰۱۹	-۰.۴۳۱	-۰.۰۰۴	۰.۳۰۱
عملکرد مالی	FP	۰.۲۶۸	۰.۱۷۵	۰.۰۴۹	-۰.۰۶۹	۰.۴۱۱	۱.۰۰۹
قدرت سود	EP	۰.۰۵	۰.۰۴	۰.۰۵	-۰.۱۷	۰.۳۰	۴.۵۱
سودآوری	A_DNI	۰.۲۲۸	۰.۲۵۸	۰.۱۲۹	۰.۰۰۵	۰.۴۳۹	۲.۰۴
اندازه شرکت	SIZE	۱۳.۲۰	۱۳.۱۱	۱.۴۱	۱۰.۲۸	۲۱.۳۹	۲.۸۲
اهرم مالی	LEV	۰.۵۰	۰.۵۰	۰.۲۰۱	۰.۰۲۸	۰.۸۲	۳.۸۰
حسابرسی مستقل	IA	۰.۵۷	۰.۴۸	۰.۵۶	۰.۰۴۵	۰.۷۹	۴.۲۸

منبع: یافته های پژوهشگر

آزمون فرضیه‌های پژوهش

فرضیه اول: حسابرسی مستقل میزان اثرگذاری کیفیت گزارشگری مالی بر عملکرد مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران را افزایش می‌دهد.

با هدف تحلیل برازش مدل آزمون F صورت گرفت. این آزمون معنی دار می باشد ($p<۰/۰۵$) و نشان دهنده این می باشد که نمونه رگرسیون مناسب است و متغیرهای مستقل از قدرت پیش بینی متغیر وابسته (عملکرد مالی) برخوردارند. مقدار ضریب تعیین تعدیل شده مساوی با ۰/۱۶ است و بیان می کند که متغیرهای مستقل نمونه می توانند ۱۶/۹ درصد از تغییرات متغیر وابسته (عملکرد مالی) را معین کنند. تست دوربین واتسون برای تحلیل کردن استقلال باقیمانده ها صورت گرفت که مساوی با ۱/۳۸ است که بیانگر تایید فرض استقلال باقیمانده می باشد. نقد و بررسی معناداری ضرایب نیز بیان کرد که

حسابرسی مستقل میزان اثرگذاری کیفیت گزارشگری مالی بر عملکرد مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران را کاهش می دهد (p<۰/۰۵).

جدول شماره (۲) نتایج تخمین رگرسیون برای فرضیه اول

متغیرها	نماد	ضریب	خطای- استاندارد	آماره t	مقدار p
کیفیت گزارشگری مالی	AQ	۰.۲۱۱	۰.۰۰۳	۲.۲۴۹	۰/۰۰۱
حسابرسی مستقل	IA	۰.۱۳۱	۰.۱۱۹	۰.۸۱	۰.۰۷۹
حسابرسی مستقل* کیفیت گزارشگری مالی	AQ* IA	۰.۰۲۵	۰.۲۳۵	۰.۳۰	۰.۱۵۸
اندازه شرکت	SIZE	۰.۱۷۹	۰.۰۳۱	۱.۸۲	۰.۰۵۹
اهرم مالی	LEV	۰.۰۱۹	۰.۰۴۵	۰.۵۰۱	۰.۶۷۱
سودآوری	GROWTH	۰.۲۰۳	۰/۰۲۶	۲/۳۸	۰/۰۰۱
مقدار ثابت	C	۰.۳۴	۰/۰.۳۷	۳/۳۷	۰/۰۰۰
۰/۱۶ = ضریب تعیین					
۰/۱۶۹ = ضریب تعیین تعدیل شده					
۱۱/۴۴ = آماره F و p < ۰/۰۰					
۱/۳۸ = آزمون دوربین واتسون					

فرضیه دوم: حسابرسی مستقل میزان اثرگذاری قدرت سود بر عملکرد مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران را افزایش می دهد.

با هدف تحلیل برازش مدل آزمون F صورت گرفت. این آزمون معنی‌دار می‌باشد (p<۰/۰۵) و نشان دهنده این می باشد که نمونه رگرسیون مناسب است و متغیرهای مستقل از قدرت پیش بینی متغیر وابسته (عملکرد مالی) برخوردارند. مقدار ضریب تعیین تعدیل شده مساوی با ۰/۵۱ است و بیان می کند که متغیرهای مستقل نمونه می‌توانند ۵۱/۴ درصد از تغییرات متغیر وابسته (عملکرد مالی) را معین کنند. تست دوربین واتسون برای تحلیل کردن استقلال باقیمانده‌ها صورت گرفت که مساوی با ۱/۶۱ است که بیانگر تایید فرض استقلال باقیمانده می‌باشد. نقد و بررسی معناداری ضرایب نیز بیان کرد که قدرت سود میزان اثرگذاری کیفیت گزارشگری مالی بر عملکرد مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران را افزایش می‌دهد (p<۰/۰۵).

جدول شماره (۳) نتایج تخمین رگرسیون برای فرضیه دوم

متغیرها	نماد	ضریب	خطای- استاندارد	آماره t	مقدار p
قدرت سود	EP	۰/۳۲۹	۰/۱۲۵	۳/۳۸	۰/۰۰۰
حسابرسی مستقل	IA	۰/۱۸۰	۰/۱۲۵	۱/۱۱	۰/۰۶۰
حسابرسی مستقل* قدرت سود	EP* IA	۰/۰۴	۰/۲۰۰	۰/۸۵۹	۰/۰۹۶
اندازه شرکت	SIZE	۰/۲۳۸	۰/۰۱۰	۲/۵۷	۰/۰۰۰
اهرم مالی	LEV	۰/۰۰۲	۰/۰۱۵	۰/۳۸۵	۰/۶۵۸
سودآوری	GROWTH	۰/۳۰۹	۰/۰۱۴	۳/۰۵	۰/۰۰۰
مقدار ثابت	C	۰/۱۹۸	۰/۰۴۵	۲/۰۱	۰/۰۰۱
۰/۳ = ضریب تعیین					
۰/۵۱۴ = ضریب تعیین تعدیل شده					
۲۷/۶۲ = آماره F و p < ۰/۰۰					
۱/۶۱ = آزمون دوربین واتسون					

نتیجه‌گیری

موضوع پژوهش حاضر، بررسی تاثیر کیفیت گزارشگری مالی و قدرت سود بر عملکرد مالی شرکت با توجه به نقش حسابرسی مستقل است. برای آزمون فرضیه‌های پژوهش از اطلاعات صورت‌های مالی شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران استفاده شده است. به این منظور شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران به‌عنوان جامعه آماری پژوهش و محدوده زمانی پژوهش از ابتدای سال ۱۳۹۶ تا پایان سال ۱۴۰۲ می‌باشد. بدین ترتیب در این پژوهش از اطلاعات کلیه شرکت‌هایی که در این بازه زمانی ۷ ساله، سهام خود را در بورس اوراق بهادار تهران عرضه کرده باشند و معاملات سهامشان بیش از ۳ ماه وقفه نداشته باشند، قیمت بازار سهامشان به‌طور مستمر موجود باشد، سال مالی آن‌ها به پایان هرسال شمسی ختم شود استفاده شده است. سرانجام پس از اعمال شرایط فوق در انتخاب نمونه‌ها، تعداد ۱۳۵ شرکت به‌عنوان نمونه آماری پژوهش انتخاب شدند. جهت دستیابی به اطلاعات صورت‌های مالی و قیمت‌های بازار شرکت‌های نمونه پژوهش از بانک اطلاعاتی نرم‌افزار تدبیر پرداز و ره آورد نوین استفاده شد. مدل‌هایی که برای آزمون فرضیه‌های پژوهش استفاده شده است رگرسیون خطی چند متغیره است.

فرضیه اول نتایج این آزمون نشان می دهد که حسابرسی مستقل میزان اثرگذاری کیفیت گزارشگری مالی بر عملکرد مالی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران را کاهش می دهد. با احتمال ٪۹۵ این فرضیه رد خواهد شد. این نتیجه با

یافته های منصوری نیا و یدالهی (۱۴۰۱) غیر همسو است. طبق فرضیه دوم؛ حسابرسی مستقل میزان اثرگذاری قدرت سود بر عملکرد مالی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران را افزایش می دهد. نتایج این آزمون نشان می دهد که حسابرسی مستقل میزان اثرگذاری قدرت سود بر عملکرد مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران را افزایش می دهد. با احتمال ٪۹۵ این فرضیه رد نخواهد شد. این نتیجه با یافته های الصمدی (۲۰۲۲) همسو است.

پیشنهادات حاصل از یافته‌های پژوهش

بر اساس نتایج به دست امده از آزمون فرضیه اول و از آن جاییکه حسابرسان مستقل در اطمینان‌بخشی به نقش کنترلی کمیتهٔ حسابرسی و توانایی اتکا فرایندهای گزارشگری مالی موثر می باشد؛ به صاحبان سرمایه توصیه می‌گردد تا حتما درصد اعضای غیر مسئول کمیتهٔ حسابرسی شرکت را مورد توجه داشته باشند. بر اساس نتایج به دست امده از آزمون فرضیه دوم استفاده از موسسات حسابرسی معتبر توصیه می شود چراکه کیفیت بالایی از خدمات حسابرسی را نشان می‌دهند. این امر به شرکت بورس اوراق بهادار کمک می‌کند تا نظارت مؤثرتری بر مدیریت شرکت ها داشته باشند و همچنین کیفیت صورت‌های مالی شرکت ها را بهبود بخشند.

به محققان پیشنهاد می‌شود با تفکیک مدیریت سود واقعی و مدیریت سود اقلام تعهدی، تاثیرات این دو را بر رابطه کیفیت گزارشگری مالی و قدرت سود بر عملکرد مالی به صورت جداگانه بررسی کنند.

از آنجا که در جهان حقیقی اهداف دیگری از جمله خصوصیات مالی را می‌شود به عنوان متغیرهای واسطه ای مورد توجه داشت و تاثیر متغیر غیر وابسته بر متغیر وابسته را نقد کرد.

فهرست منابع

ابراهیم پور، نسترن،۱۴۰۴،بررسی تاثیر ارتباط کیفیت گزارشگری مالی، کیفیت حسابرسی مستقل و قدرت سودآوری بر عملکرد شرکت نسترن،یازدهمین همایش ملی مطالعات و تحقیقات نوین در حوزه علوم انسانی، مدیریت و کارافرینی ایران،تهران،https://civilica.com/doc/2431472

احمدی ح., اسالم م., صفادوست ع & ., آژده ع. (۱۴۰۲). بررسی تاثیر کیفیت گزارشگری مالی، حسابرس مستقل و قدرت سود بر عملکرد شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار .نشریه علمی رویکردهای پژوهشی نوین مدیریت و حسابداری .1720-1751 ,(26)7 , Retrieved از https://majournal.ir/index.php/ma/article/view/2219

ارباب سلیمانی، نفری(۱۳۸۶) اصول حسابرسی (جلد ۱)

پرتو طولگیلانی س. (۱۴۰۳). بررسی تاثیر کیفیت گزارشگری مالی، کیفیت حسابرسی مستقل و قدرت سود بر ارزش شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران .نشریه علمی رویکردهای پژوهشی نوین مدیریت و حسابداری .2422-2434 ,(28)8 ,از https://majournal.ir/index.php/ma/article/view/2660

یاری فرد،رسول و رحیمی فر،نیما . (۱۴۰۳). بررسی تأثیر کیفیت گزارشگری مالی، حسابرسی داخلی بر مدیریت سود در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران .چشم انداز حسابداری و مدیریت-137 ,(94)7 , 159.

Al-ahdal, W. M., and H. A. Hashim. 2021. Impact of audit committee characteristics and external audit quality on firm performance: evidence from India. Corporate Governance: The international journal of business in society aheadof-print (ahead-of-print).

Alsmady, A. A. (2022). Quality of financial reporting, external audit, earnings power and companies performance: The case of Gulf Corporate Council Countries. Research in Globalization, 5, 100093.

Alsmady, A. A. 2018. The Effect of Board of Directors' Characteristics and Ownership Type on the Timeliness of Financial Reports. International Journal of Business and Management 13 (6):276.

Arora, A., and C. Sharma. 2016. Corporate governance and firm performance in developing countries: evidence from India. Corporate Governance 16 (2):420- 436.

Beest. F. V, and Braam. G,. 2009. Quality of financial reporting: measuring qualitative characteristics. See discussions, stats, and author profiles for this publication at: https://www.researchgate.net/publication/254877109

Buallay, A., A. Hamdan, and Q. Zureigat. 2017. Corporate Governance and Firm Performance: Evidence from Saudi Arabia. Australasian Accounting, Business and Finance Journal 11 (1):78-98.

Fama, E. F. 1980. Agency Problems and the Theory of the Firm. Journal of Political Economy 88 (2):288-307.

Ferguson،Michael J،Gim Seow،and Danqing Young. (2004). «Nonaudit Services and Earnings Management: U.K. Evidence». Contemporary Accounting Research،Vol. 38.

Myers, S. C., and N. S. Majluf. 1984. Corporate financing and investment decisions when firms have

information that investors do not have. Journal of Financial Economics 13 (2):187-221.

Pham, H. N., and S. M. N. Islam. 2021. Corporate Governance, Ownership Structure and Firm Performance. International Journal of Commerce and Management 20 (2):74-92.

Phan, T. T. H., L. A. Lai, T. T. Le, D. M. Tran, and D. T. Tran. 2020. The impact of audit quality on performance of enterprises listed on Hanoi Stock Exchange. Management Science Letters:217-224.

Rathnayake. S, and Lasantha. R,.2021. The Impact of Financial Reporting Quality on Firm Performance. Journal of Business and Technology.

Sayed Hussin, S. A., N. Mohd Saleh, and A. A. Al-smady. 2019. Auditor Demographic Factors and Dimensions of Auditors' Skepticism in Jordan. Asian Journal of Accounting and Governance 11:39-48.

Shleifer, A., and R. W. Vishny. 1997. A Survey of Corporate Governance. The Journal of Finance 52 (2):737-783.

Ziaee, M. 2014. The Effect of Audit Quality on the Performance of Listed Companies in Tehran Stock Exchange. International Letters of Social and Humanistic Sciences 21:36-43.

Accounting Knowledge & Management Auditing
Vol. 16/ No. 64/ Winter 2027

Investigating the Relationship Between Group Shareholders' Behavior and the Synchronization of Stock Price Changes with the Risk of Stock Price Collapse

Roya Darabi
Professor, Department of Accounting, Faculty of Economics and Accounting, South Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran (Corresponding Author)
royadarabi@iau.ac.ir

Amir Mohammad Khademalhoseini
PhD Student, Accounting, Faculty of Economics and Accounting, South Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran
a_khademalhoseini@modares.ac.ir

Abstract
The main objective of this study is to investigate the relationship between group shareholders' behavior and the synchronization of stock price changes with the risk of stock price collapse in companies listed on the Tehran Stock Exchange. The statistical population of the study was companies listed on the Iranian capital market during the fiscal period 2016 to 2023. The sampling method used in this study was screening, in which companies that did not meet the requirements were eliminated, and finally 42 companies were included in the final sample. The research method used in this study was to collect library information and also use the database of the stock exchange organization, and the data were examined post-event. The regression method used was multivariate and the data structure used was also in the form of a panel, and the regression assumptions were examined to implement the regression. Two hypotheses have been proposed for the research, and the results of the regression analysis of the research hypotheses showed that there is a significant and positive relationship between the behavior of group shareholders and the risk of stock price collapse. Regarding the second hypothesis, there is no significant relationship between the synchronicity of stock price changes and their collapse risk.
Keywords: Shareholders, Group Shareholders, Stock Price, Stock Price Changes, Collapse Risk